

ऐन्द्रो विमदः, प्राजापत्यो वा, वासुक्रो वसुकृद्वा। अग्निः। आस्तारपङ्क्तिः

आग्निं न स्ववृक्तिभिर्होतारं त्वा वृणीमहे।

यज्ञाय स्तीर्णबर्हिषे वि वो मदे शीरं पावकशोचिषं विवक्षसे ॥ १०.०२१.०१

स्ववृक्तिभिः- स्वनियमैः पापवजनैः। न- संप्रति। आ- आभिमुख्येन। स्तीर्णबर्हिषे- लब्धभूमिकाय। यज्ञाय- उपासनाय। शीरम्- अनुशायिनम्। पावकशोचिषम्- पावनभायुक्तम्। अग्निम्- सर्वभूतहितक्रतुम्। होतारम्- देवाह्वितारम्। त्वा- भवन्तम्। वि वो मदे- भवदानन्दे। वृणीमहे- वरयामहे। विवक्षसे- महान् भवसि ॥१॥

त्वामु ते स्वाभुवः शुम्भन्त्यश्वराधसः।

वेति त्वामुपसेचनी वि वो मद ऋजीतिरग्न आहुतिर्विवक्षसे ॥ १०.०२१.०२

अग्ने- सर्वभूतहितक्रतो। ते- तव। स्वाभुवः- स्वयंभुवः। अश्वराधसः- प्राणसंपदः। त्वाम्- भवन्तम्। शुम्भन्ति- शोभयन्ति। वि वो मदे- भवदानन्दे। उपसेचनी- क्षरणशीला। ऋजीतिः- आर्जवयुक्ता। आहुतिः। त्वाम्- भवन्तम्। वेति- गच्छति ॥२॥

त्वे धर्माण आसते जुह्वभिः सिञ्चतीरिव।

कृष्णा रूपाण्यर्जुना वि वो मदे विश्वा अधि श्रियो धिषे विवक्षसे ॥ १०.०२१.०३

जुह्वभिः- आहुतिभिः। सिञ्चतीरिव- सिञ्चन्त्य आप इव। त्वे- त्वय्यग्नौ। धर्माणः- धर्माः। आसते- विद्यन्ते सेवन्ते वा। वो मदे- भवदानन्दे। कृष्णा रूपाणि- धूमादिमार्गमभ्युदयात्मकम्। अर्जुना- अर्चिरादिमार्ग निःश्रेयसात्मकम्। विश्वा अधि श्रियः- तत्संबन्धिसर्वमङ्गलानि। धिषे- धारयसि ॥३॥

यमग्ने मन्यसे रयिं सहसावन्नमर्त्य।

तमा नो वाजसातये वि वो मदे यज्ञेषु चित्रमा भरा विवक्षसे ॥ १०.०२१.०४

सहसावन्- सहनशील । अमर्त्य- अमर । अग्ने- सर्वभूतहितक्रतो । यम्- याम् । रयिम्-
दानयोग्यसंपदमिति । मन्यसे- चिन्तयसि । तम्- ताम् । चित्रम्- विचित्राम् । वाजसातये-
हव्यलब्धये । नः- अस्मदर्थम् । यज्ञेषु- पूजासु दानेषु सङ्गतिकरणेषु । वो मदे- भवदानन्दे । आ
भर- आहर ॥४॥

अग्निर्जातो अथर्वणा विदद्विश्वा नि काव्या ।

भुवद्भूतो विवस्वतो वि वो मदे प्रियो यमस्य काम्यो विवक्षसे ॥ १०.०२१.०५

अथर्वणा- चित्तवृत्तिनिरोधकेन । थर्वतिश्चरतिकर्मा तत्प्रतिषेध इति यास्कः । अग्निः-
सर्वभूतहितक्रतुः । जातः- प्रकटितः । विश्वानि- सर्वाणि । काव्यानि- दर्शनानि । विदत्- ज्ञातवान् ।
लब्धवान् । विवस्वतः- सेवकस्य । दूतः । भुवत्- भवति । वो वि मदे- भवदानन्दे । यमस्य-
नियमाधिदैवतस्य । काम्यः- प्रियः । भवसि ॥५॥

त्वां यज्ञेष्वीळतेऽग्नौ प्रयत्यध्वरे ।

त्वं वसूनि काम्या वि वो मदे विश्वा दधासि दाशुषे विवक्षसे ॥ १०.०२१.०६

अग्ने- सर्वभूतहितक्रतो । प्रयत्यध्वरे- नियमसंपन्ने ध्वररहितकर्मणि । त्वाम्- भवन्तम् । यज्ञेषु-
उपासनेषु । ईळते- स्तुवन्ति । वि वो मदे- भवदानन्दे । दाशुषे- दात्रे । त्वम् । विश्वा- सर्वाः ।
काम्या वसूनि- इष्टाः संपदः । दधासि- धारयसि ॥६॥

त्वां यज्ञेष्वृत्विजं चारुमग्ने नि षेदिरे ।

घृतप्रतीकं मनुषो वि वो मदे शुक्रं चेतिष्ठमक्षभिर्विवक्षसे ॥ १०.०२१.०७

अग्ने- सर्वभूतहितक्रतो । मनुषः- उपासकाः । यज्ञेषु- दानेषु पूजासु सङ्गतिकरणेषु । ऋत्विजम्-
आचार्यम् । चारुम्- सुन्दरम् । घृतप्रतीकम्- दीप्त्या ज्ञातम् । शुक्रम्- शुभ्रम् । अक्षभिः चेतिष्ठम्-
अतिशयचेतनम् । वि वो मदे- भवदानन्दे । नि षेदिरे- स्थापितवन्तः ॥७॥

अग्ने शुक्रेण शोचिषोरु प्रथयसे बृहत् ।

अभिक्रन्दन्वृषायसे वि वो मदे गर्भं दधासि जामिषु विवक्षसे ॥ १०.०२१.०८

अग्ने । शुक्रेण- शुभ्रया । शोचिषा- दीप्त्या । उरु- विस्तीर्णम् । बृहत्- महत्पदम् । प्रथयसे-
ख्यापयसि । अभिक्रन्दन्- शब्दयन् । वृषायसे- वृष इवाचरसि । वि वो मदे- भवदानन्दे । जामिषु-
तव बन्धुभूतेषूपसकेषु । गर्भ- हृदये सद्भावन्म् । दधासि- धारयसि ॥८॥

Dr. Rangraji